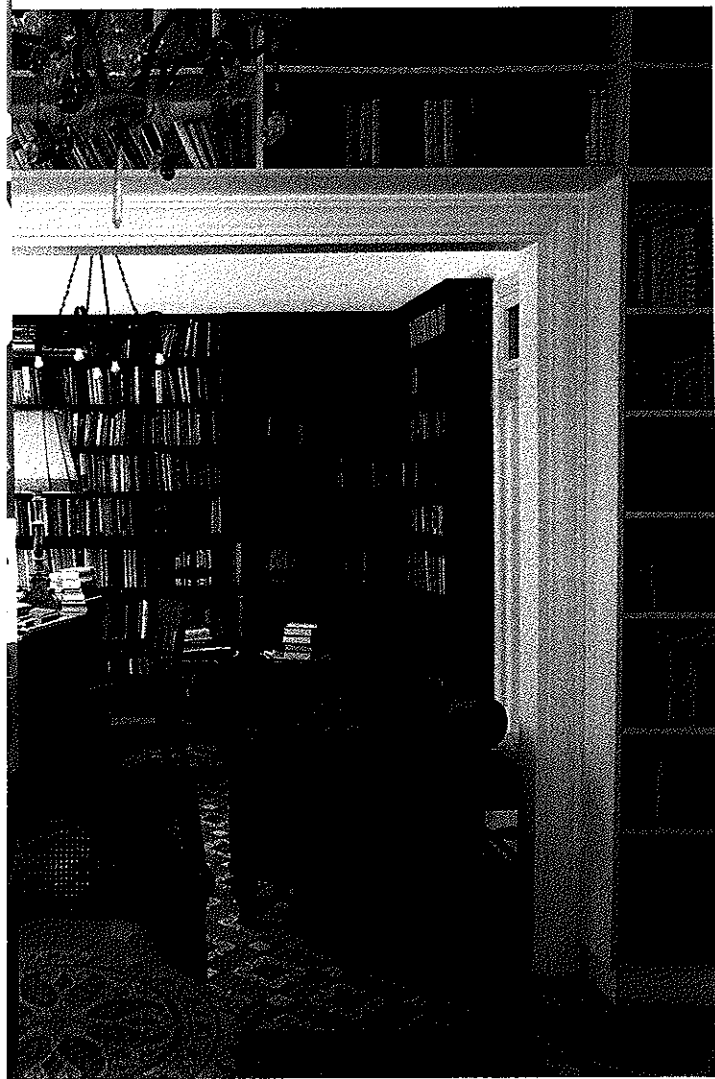

מעורב ירושלמי

שכונת מחנה ישראל היא מהפחות מוכרות בירושלים. במסגרת אירועי "בתים פתוחים" בעיר ביקרה **תמי זר** בשני בתים בשכונה, גירדה את הציפוי וגילתה שכבות של היסטוריה מהימים שבהם משפחת אבו שאר כיבדה במאפים את משפחת זומר, ובבית משפחת עשת היה מפעל קטן לאספרנטו

את כל משפחתו בשואה. בבית, שכבר אז היה מוכה רטיבות, הקים רוסק הוצאה לאור בשפת האספרנטו, שהומצאה כדי לגשר על שגאה ודעות קדומות בזכות שפה בינלאומית אחת, פשוטה ומובנת.

אבל פועלו של רוסק נשכה, ורק כאשר עברה משפחת עשת לדירה התעורר כל העניין מחדש. עשת: "לרוסק היו תפיסות קוסמופוליטיות של הריסת כל המחיצות ובניית עולם חדש. כשבאנו לכאן בסוף שנות ה-70, שברנו קירות ופתאום התגלו לנו חוכרות באספרנטו". עשת ומשפחתה שברו את המחיצות שהפרידו בין חלקי הבית והפכו אותו שוב לבית אחד. בחלל שבו גר והרפיס רוסק, ממוקם היום המטבח של משפחת עשת. במסגרת "בתים מבפנים" תתקיים בביתה של משפחת עשת מחווה לרוסק ולאספרנטו, וכולם יוכלו לדפדף במגוינים באספרנטו ולמשש את מכוונת הדפוס ששימשה להדפסתם.

בית זומר: סחתיין לרודה

מר רוסק היה ודאי מאושר לדעת שתלוי מו על הרמוניה והבנה התקיים כמה שנים לאחר מכן, במרחק צעדים ספורים מביתו. "כשהגענו לכאן ב-1969", מספרת תושבת השכונה דליה זומר, "הבית היה מיושב על ידי ערבים נוצרים. למטה גרה משפחת אבו שאר ובקומה השנייה גרה משפחת מוסטקאווי,

הבית בו התגורר הסופר חיים הזז בשנים 1961-1973, כולל הספרייה שהשתמרה במלואה

לכינוי הרב צוף רב"ש כי היה צנוע וסלד מפרסום, ובמקום לחתום על כתביו רק ציין בסופם את המילים "מעט רב"ש". הרב עודד את העדה לרכוש קרקעות מחוץ לחומות, ליד בריכת ממילא - מה שהבטיח לתושבים מים, אך גרם לעתים להצפת השכונה.

השכונה הייתה מבודדת ורחוקה, פרוצה לשודדים וגנבים, והתושבים בנו מעין מת"סים בפתחי הרחובות וסגרו אותם כלילות. לא רחוק מהשכונה הותרע בית הקברות המוסלמי, ולידו הלך ונבנה "בית המצורעים" - לא ממש שכנים אידיאליים. אבל הרב רב"ש הצליח לכבות את הפחד בנקטר של אמונה וחזון. למרות זאת, המצב הכלכלי הלך והידרדר, ורבים בחרו לעזוב. את מקומם של הנוטשים תפסו ערבים נוצרים, כי איש מהמוסלמים לא רצה לגור ליד בית הקברות. הם בנו בתים חדשים - כמו ביתה של משפחת עשת - ותכננו - כמו המתישבים היהודים שלפניהם - להיקבר בארמת השכונה. אולם שריקות הכדורים של מלחמת 1948 הבריחו גם אותם. הבית ששייך היום למשפחת עשת ננטש, ומדינת ישראל הצעירה מיהרה למסור אותו לפליטים יהודים שבאו מאירופה.

הערבים נטשו את ביתם עם הרצפה הירד קרקה המעוטרת בצירי פרחים ונטשו גם את אריות האבן. פקדי ממשלת ישראל חילקו את הבית ויישבו בו שתי משפחות. באחת הרירות התגורר חנוך רוסק, שאיבר

זה לא פשוט, זה בית שהיה של מישוהו אחר. האנשים שגרו כאן לא התכוונו לעזוב את הבית שלהם. הם אהבו אותו ואפילו הוסיפו גרם מדרגות שעולה לגג, כנראה כדי להרחיב אותו ולגדל כאן משפחה. אני לא חושבת על זה כל יום, אבל זה מאוד קשה לי. זה מקום רגיש, לא פשוט".

הבית של נגה עשת נמצא ממש במרכז ירושלים, ולמרות זאת נהנה מרממה כפרית מהולה בציון ציפורים. זוג אריות אבן שומרים על המרפסת, אולי בגלל שבמשך דורות חש כל מי שגר כאן שהוא זקוק לסוג זה או אחר של שמירה.

בית עשת: דברו אספרנטו

משפחת עשת גרה בפאתי שכונת מחנה ישראל, שנבנתה בשנת 1866 על ידי יהודים ממרוקו. השכונה, שנקראה גם שכונת המור גרבים (המערכים), הייתה פרי יוזמה פרטית. צר היה ליהודים בתוך חומות ירושלים והם רצו מרחב. הם הקימו את שכונת מחנה יש"ר, ראל, שהייתה למעשה הפעם הראשונה שבה קמו יהודי ירושלים ויצאו אל מחוץ לחומות באופן עצמאי וללא תמיכת גורם זה או אחר. מהלך הקמת השכונה החרשה, על כל מוסדות הציבור שבה, הונהג על ידי רבה הכריזמטי של הקהילה, הרב דוד בן שמעון. הרב זכה